

70-річчя

**члена-кореспондента НАН України
Л.І. МУСАТЕНКО**

24 лютого виповнилося сімдесят років відомому вченому-фітофізіологу члену-кореспонденту НАН України Людмилі Іванівні Мусатенко.

Л.І. Мусатенко народилася у Києві в родині службовців. У 1958 р. закінчила біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю «фізіологія рослин» і розпочала працювати у відділі фізіології рослин Інституту ботаніки АН УРСР. 1967 року захистила кандидатську дисертацію, 1986-го – докторську. Від 1979 р. Людмила Іванівна є завідувачем відділу фізіології рослин (нині – фітогормонології) Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України.

Науковий пошук Людмила Іванівна розпочала з вивчення азотного обміну, згодом об'єктом досліджень стали нуклеїнові кислоти, їх зв'язок з різною інтенсивністю росту рослин. Вона вперше виконала роботи з дослідження клітинного росту та метаболізму зародкових органів дозріваючого та проростаючого насіння, які заклали підґрунтя для нового напрямку у фізіології рослин – структурно-функціональні основи росту осьових зародкових органів. Використавши порівняльний клітинний аналіз росту органів зародкової осі, дослідниці вдалося змінити уявлення про початок росту зародка у процесі проростання насіння. Л.І. Мусатенко сформулювала концепцію провідної ролі гіпокотилія в кільченні насіння дводольних. Одержаний нею фундаментальний матеріал є вагомим внеском у розуміння різних етапів ембріогенезу та проростання насіння. У роботах Людмили Іванівни вивчення найважливіших сторін метаболізму вдало поєднується з детальним анатомо-морфологіч-

ним аналізом рослинних клітин, тканин й органів.

Логічним продовженням розвитку цього напрямку стало вивчення механізмів росту та розвитку рослин з урахуванням регуляторної ролі фітогормонів. Л.І. Мусатенко визначила невідомі раніше закономірності функціонування багатокомпонентної системи гормональної регуляції. Вона довела, що кількісні співвідношення та активність фітогормонів здатні змінювати спрямованість й інтенсивність фізіологічних процесів.

Під керівництвом і за безпосередньою участю дослідниці науковим колективом інституту вперше вивчено гормональний статус представників різних систематичних груп: судинних рослин, водоростей, папоротей, базидіальних, сапрофітних та паразитних грибів, виявлено риси подібності та відмінності у їхніх регуляторних системах. Людмила Іванівна багато уваги приділяє дослідженню еволюційних аспектів формування системи гормональної регуляції у рослин. Вона обґрунтувала й експериментально підтвердила концепцію рис подібності та відмінностей у функціонуванні фітогормонів вищих і нижчих рослин та грибів, дослідила роль фітогормонів у регуляції росту та розвитку інтактних організмів з урахуванням взаємодії індивідуальних компонентів ендогенного комплексу із застосуванням екзогенно введених речовин природного походження. Сьогодні під керівництвом Л.І. Мусатенко тривають експериментальні роботи з вивчення механізмів спокою у насінні різних фізіологічних типів і ролі в цьому процесі росторегулюючих речовин, досліджуються гормональні взаємозв'язки органів рослин.

Людмила Іванівна брала участь в українсько-американському експерименті, пов'язаному з польотом космонавта Л.К. Каденюка на кораблі «Колумбія» в 1997 р., упродовж якого вивчала фітогормональний статус рослин за умов невагомості.

Л.І. Мусатенко — широко ерудований учений, їй притаманний глибокий інтерес до багатьох галузей ботанічної науки. Про це свідчать цінні збори різних видів рослин, зроблені Людмилою Іванівною під час морських експедицій і далеких відряджень, якими істотно поповнені колекції Національного гербарію України та Ботанічного музею НАН України. Наукові статті ювіляра про рослинний світ острова Мадагаскар є надзвичайно цікавими не лише для ботаніків, а й широко читацького загалу.

Багаторічні дослідження Л.І. Мусатенко узагальнені у монографіях «Физиология корня», «Физиология листа», «Гормональний комплекс рослин і грибів», у понад 300 статтях, надрукованих у різних фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях.

Л.І. Мусатенко — талановитий педагог, вона підготувала одного доктора та 14 кандидатів наук, нині успішно керує роботою п'яти аспірантів.

Наукові дослідження Людмила Іванівна вдало поєднує з активною науково-організаційною діяльністю. Упродовж багатьох років вона — член ради та голова секції Українського ботанічного товариства та Українського

товариства фізіологів рослин, член редколегій часописів «Український ботанічний журнал», «Альгология» та «International Journal of Algae» Федерації європейських товариств фізіологів рослин та почесний член Російського товариства фізіології рослин, входить до спеціалізованих кваліфікаційних рад із захисту дисертацій при Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка та Інституті фізіології рослин і генетики НАН України. Людмила Іванівна бере участь у роботі різних комісій, неодноразово виступала ініціатором й організатором конференцій та круглих столів, присвячених вивченню дії росторегулюючих речовин. Л.І. Мусатенко — учасник численних конференцій, що проходили у колишньому СРСР, Росії, Чехії, Словаччині, Німеччині, Франції, Італії, Угорщині, Австрії, Польщі, трьох експедицій на науково-дослідному судні «Академік Вернадський».

За активну наукову та громадську діяльність Л.І. Мусатенко нагороджена Почесною Грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом, двома Грамотами Президії АН України та Центрального комітету профспілки працівників Академії наук України, трьома медалями й орденом «Знак Пошани».

Наукова громадськість, колеги та учні щиро сердно вітають Людмилу Іванівну з ювілеєм, зичать їй міцного здоров'я, щастя і нових яскравих здобутків у царині ботаніки.